

ASPECTS OF THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS IN PRESCHOOL EDUCATION

Shakirova Guzal Abralovna¹

Sultanov Abbos Fozil ugli²

Tashkent State University of Economics

KEYWORDS

preschool education institutions,
public-private partnership,
education system

ABSTRACT

This article analyzes in detail the current state of the preschool education system, which is a part of the education system, and the effectiveness of the use of public-private partnership mechanisms as a direction of its development in line with modern requirements.

2181-2675/© 2022 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.6546611

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Trainee Researchers of Tashkent State University of Economics, Tashkent, UZB

² Master of Tashkent State University of Economics, Tashkent, UZB

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ДАВЛАТ-ХУСУСИЙ ШЕРИКЛИКНИ ҚЎЛЛАШНИНГ САМАРАДОРЛИК ЖИҲАТЛАРИ

KALIT SO‘ZLAR:

мактабгача таълим муассасалари, давлат-хусусий шериклик, таълим тизими

ANNOTATSIYA

Мазкур мақолада таълим тизимининг бир бўғини бўлган мактабгача таълим тизимининг бугунги кундаги ҳолати таҳлили, уни замон талабларида ривожлантиришнинг йўналишлари сифатида давлат-хусусий шериклик механизмларидан фойдаланиш самарадорлиги батафсил ёритилган.

Барқарор иқтисодий ривожланган Янги Ўзбекистонни қурар эканмиз, албатта юртимиз тараққиётига хизмат қилувчи, янгиликларга интилувчи, меҳнаткаш ва билимга иштиёқманд, серқирра фикрлайдиган, бир сўз билан айтганда баркамол етук авлодни тарбиялашимиз зарур. Шундай экан, биз аввало фарзандларимизни таълим ва тарбиясига ёшлигидан эътибор қаратишимиз, уларни билим олишга, замонавий касб-ҳунарларни эгаллашга, соғлом турмуш тарзини олиб боришга ўргатишимиз, керак бўлса ўртак бўлишимиз зарур.

Шу ўринда айтишимиз керакки, Президентимиз Шавкат Мирзиёев ҳам ўз асарларида, “Ривожланган мамлакатларда таълимнинг тўлиқ циклига инвестиция киритишга, яъни, бола 3 ёшдан 22 ёшгача бўлган даврда унинг тарбиясига сармоя сарфлашга катта эътибор берилади. Чунки ана шу сармоя жамиятга 15-17 баробар миқдорда фойда келтиради. Бизда эса бу кўрсаткич атиги 4 баробарни ташкил этади. Бинобарин, инсон капиталига эътиборни кучайтиришимиз, бунинг учун барча имкониятларни сафарбар этишимиз шарт” [1] деб алоҳида таъкидлаганлар.

Кейинги йилларда таълим соҳасини ривожлантиришга доир кўплаб қонун ҳужжатлари – Президент Фармон ва Қарорлари, дастурлар қабул қилинмоқда. Республикада таълимни ривожлантириш, тизимда туб ўзгаришларни амалга ошириш борасида кенг қўламли ислохотлар амалга ошириб келинмоқда. Жумладан, таълимнинг бошланғич бўғини ҳисобланган мактабгача таълим муассасаларини ҳар томонлама ривожлантириш, болаларни мактабгача таълим муассасасига қамров даражасини оширишга қаратилган дастур ва чора-тадбирлар ишлаб чиқилмоқда.

2021 йил 24 май куни Президентимиз мактабгача қамров даражасини кенгайтириш масаласини муҳокама қилди. Мактабгача ёшдаги болаларда жисмоний фаоллик, ақлий ва ахлоқий хислатлар шаклланишини ҳисобга олиб, уларни боғчалар билан қамраб олиш даражасини ошириш кераклигини таъкидлади. Шу ўринда қайд этиш лозимки, сўнгги тўрт йилда республикада мактабгача таълим муассасалари сони 5 минг 200 тадан 18 минг 300 тага ошди, болаларни МТМга қамров даражаси 2 баробарга ортиб 60 фоизни ташкил этди ҳамда уларда 1 миллион 700 минг нафар

бола тарбияланмоқда. Бироқ юқоридаги ўсиш суръатларига қарамай, Республикамиздаги 53 та туманда мактабгача таълим муассасалари сони етишмовчилиги кузатилмоқда³.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, қамров даражаси паст бўлган туманларда мактабгача таълим ташкилотлари тармоғини кенгайтириш, улар учун зарур шарт-шароитлар яратиш ҳамда моддий-техника базасини мустахкамлаш, боғча ёшидаги болаларга таълим-тарбия хизматларини кўрсатиш сифатини яхшилаш ҳамда соҳада нодавлат секторининг улушини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони тасдиқланди. Фармонда 2021-2022 йилларда мактабгача таълим хизматларини кенгайтириш билан боғлиқ чора-тадбирларни молиялаштириш учун Молия вазирлигига Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси ҳисобидан 100 миллион АҚШ доллари миқдорида маблағлар ажратилиши белгиланди [2].

Бугунги коронавирус пандемияси шароитида давлат бюджети тақчиллигини ҳисобга олиб, мактабгача таълим тизимини ривожлантиришда хусусий сектор вакиллари билан давлат-хусусий шериклик (ДХШ) асосида ҳамкорликни йўлга қўйиш энг мақбул ечим ҳисобланади. Хусусий сектор вакилларининг ДХШга жалб этилган молиявий маблағлари таълим ташкилотига янада сифатли таълим хизматлари кўрсатиш имконини беради. Ундан ташқари, бу тарбиячилар фаолияти, 3 ёшдан 7 ёшгача тарбияланувчилар ва уларнинг ота-оналари учун қулай моддий ва ижтимоий йўналтирилган шароитлар яратилишига хизмат қилади.

Давлат-хусусий шериклиги нима? “Давлат-хусусий шериклик — давлат шериги ва хусусий шерикнинг муайян муддатга юридик жиҳатдан расмийлаштирилган, давлат-хусусий шериклик лойиҳасини амалга ошириш учун ўз ресурсларини бирлаштиришига асосланган ҳамкорлигидир” [3]. ДХШ-узоқ муддатли шартнома бўлиб, асосан давлат бюджетидан молиялаштириладиган ва давлатнинг ҳамкорга талаби мавжуд соҳаларида қўлланилади. Масалан, жаҳон тажрибасидан кузатсак, инфратузилма объектлари (йўллар, аэропортлар) ва ижтимоий соҳа (соғлиқни сақлаш ва таълим тизими)да кўп қўлланилади.

Мактабгача таълим муассасаларида давлат-хусусий шериклик шаклини қўллашда кўплаб давлат ва жамият учун наф келтирувчи ижтимоий-иқтисодий масалалар мавжудки, уларнинг самарадорлигини қуйидаги йўналишларда кўришимиз мумкин:

1. Давлатга:

- закон талабларига жавоб берадиган, рақобатбардош таълим хизматларининг шаклланиши;
- таълим соҳасини хусусий сектор капитали орқали молиялаштириш шаклини йўлга қўйиш;
- давлат бюджетини таълим тизимида киритилган хусусий маблағлар ҳисобидан иқтисод қилиш;

³ <https://yuz.uz/news/maktabgacha-talim-qamrovini-kengaytirish-masalalari-muhokama-qilindi>

- ижтимоий соҳага бўлган давлат назорати ва бошқарув мажбуриятларининг бироз енгиллашуви.

2. Хусусий секторга:

- ташкилот тузилмасининг шериклик шаклига асосан бошқарувда иштирок этиши;

- ташкилот фаолияти давомида фойда олиши;

- фаолият учун яратилган хизматлар бозоридаги имтиёزلардан фойдаланиш ва ўз мавқега эга бўлиш имконияти;

- инновацион бизнесни бошлаш ва бу орқали рақобат устуворликларига эга бўлиш;

- ижтимоий ҳимояда фаол қатнашиш (ходимларни иш билан таъминлаш, кам таъминланган оилалар фарзандларига МТМда имтиёзлар ва бошқалар).

3. Таълим тизими:

- анъанавийдан фарқли ўлароқ замонавий таълим тизимига секин-аста ўтиш;

- мутахассислар меҳнатини муносиб рағбатлантириш ва бошқаларда ҳам улардек фаолият юритишга иштиёқ уйғотиш;

- моддий-техник базасини ривожлантириш ва замонавий жиҳозлар билан жиҳозлаш;

- таълим тизимида янги инновацияларни ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш;

- фаолият натижаларидан келиб чиқиб мактабгача таълим тизимида зарурий норматив хужжатлар яратиш ёки ўзгартиришлар киритиш.

Хулоса ўрнида айтишимиз мумкинки, мактабгача таълим муассасасида давлат-хусусий шериклик шаклини қўллашда ҳар икки тараф: давлат ва тадбиркор бирдек манфаатдор бўлиб, бу самарали келишув ҳисобланади. Мактабгача таълим муассасаларида давлат-хусусий шериклик механизмларини қўллаш республикамиз барқарор иқтисодий ривожланиши, 3 ёшдан 7 ёшгача бўлган болаларни МТМларга қамров даражасининг ошиши, аҳоли ижтимоий ҳимояси, мактабгача таълим тизимида фойдали ва фарзандларимиз келажаги учун мустақам пойдевор бўлувчи инновацион таълим-тарбия услубларининг қўлланилиши, хусусий сектор фаолиятининг ривожланиши, янги иш ўринлари ва оила даромадлари ошиши, оилаларга, айниқса, хотин-қизларимизнинг жамиятда ўз ўринларини топишларида асосий дастак бўлиб хизмат қилади, ва албатта ўз ижобий натижасини кўрсатади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Мирзиёев Ш.М. ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИ. –Тошкент: “O‘zbekiston” нашриёти, 2021 йил. 464 бет.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Худудларда мактабгача таълим хизматларини кенгайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 26.05.2021 йилдаги ПФ-5125-сонли Фармони.
3. Ўзбекистон Республикасининг “Давлат-хусусий шериклик тўғрисида”ги 2019 йил 10 майдаги ЎРҚ-537-сонли Қонуни.